

ఆదర్శ ప్రేమ

జమీందారు ముకుందబాబు మాజీ మేనేజరు కూతురు ప్రస్తుత మేనేజరు భార్య ఇంద్రాణీదేవి ఏదో అశుభముహూర్తంలో తమ జమీందారుగారింటికి విందుకు వచ్చింది. యిది వారి కోడలు ప్రప్రథమంగా వచ్చిన సందర్భంలో చేసిన విందు.

దీనికి ముందు చరిత్ర కొంత చెబితే బాగా అర్థమవుతుంది.

ఇప్పుడు ముకుందబాబు లేడు. ఆయన దివాన్ గౌరీశంకరూ లేడు. ఉన్నప్పుడు యిద్దరూ చాలా స్నేహంగా వుండేవారు. తల్లిదండ్రులు లేని గౌరీశంకర్ ముఖం చూచి విశ్వసించి తన జమీందారీయంతా నిర్వహించమని ఆజ్ఞాపించాడు ముకుందబాబు. తరువాత అతనేమీ తప్పు చేయడని నిరూపించుకున్నాడు. చెదలు తనకాశ్రయం కోసరం నిరంతరం ప్రయత్నిస్తు న్నట్లే, స్వర్ణప్రాప్తికోసరం పుణ్యాన్ని పోగుచేసుకునే మాదిరిగానే. గౌరీశంకర్ కూడా ప్రతిరోజూ తన కఠిన పరిశ్రమవల్ల జమీందారు ఆస్తి పెంచుతున్నాడు. తన తెలివితేటలతో అతిచౌకగా పొరుగు జమీందారు భూమిలంతా కొని ముకుందబాబు జమీందారీలో కలిపారు. ముకుందబాబు పంశగౌరవము పెరిగింది. పెద్ద పెద్ద జమీందార్ల శ్రేణిలో గణతీకెక్కాడు. యజమాని అభివృద్ధితోపాటు నౌకరు కూడా వృద్ధిలోకి వచ్చాడు. నెమ్మది నెమ్మదిగా మంచియిల్లు, పొలము పుట్ర, పూజోత్సవాలు అన్నీ పెరిగినయ్. ఒకప్పటి తాశీల్దార్లు కూడా నెమ్మది నెమ్మదిగా దివానులవుతున్నారు.

ఇదీ వారి పూర్వకృత్యాంతం. ఇప్పుడున్న జమీందారు వారి దత్తపుత్రుడు వినోదలాల్. ఆయన దగ్గర గౌరీశంకర్ అల్లుడు సుశిక్షితుడైన అంబికాచరణుడు మేనేజరుగా వుంటున్నాడు. కొడుకు రమాశంకరుడ్ని విశ్వసించకపోవడం వల్ల కొడుకును వదలివేసి అల్లుడే తన స్థానంలో నియమింపజేశాడు గౌరీశంకరుడు.

పనంతా సక్రమంగానే సాగుతోంది. అప్పుటికి యిప్పుటికి ఒకటే తేడా వుంది. అదివరకు ముకుందలాల్ బాబుకు గౌరీశంకర్ కు మధ్య అత్యీయ సంబంధముండేది. ఇప్పుడలా కాక కేవలం పనిలో కన్పిస్తుందా సంబంధం. యిదివరకు డబ్బుకు విలువెక్కువుండేది కాదు. హృదయం కూడా తేలికగానే లభించేది. ఇప్పుడు హృదయాల్ననవసరంగా వ్యయపరచకుండా తన నారి వరకే హృద్యలు నిర్మించుకుంటున్నారు. బయటవాళ్ళకు యిందులో స్థానం వుండటం లేదు.

యా మధ్యే కొత్తకోడలు రావడం వల్ల జమీందారు గారింట విందు జరిగింది. ఆ సందర్భంలోనే దివాన్ కూతురు ఇంద్రాణీదేవి విచ్చేయడం జరిగింది.

ఆసలు ఈ ప్రపంచమంతా ఏమిటి? కుతూహలప్రియులకు, అదృష్ట శాలురకు ఇది ఒక రసాయనిక ప్రయోగశాలవంటిది. దీనిలో చిత్రవిచిత్ర స్వభావాలు గల మనుష్యులు కూడి ప్రతిరోజు సంయోగవియోగాల చిత్ర విచిత్రానుభూతుల చరిత్రలు అంకితం చేస్తూ, చెరుపుతూ వుంటారు. వీటికేమీ అంతం లేదు.

ఈ విందు ఆనందోత్సవంలో రెండు రకాల దృక్పథాల మహిళలు కలిశారు. చూస్తూ చూస్తూనే ఒకేరకమైన నూలు నేతలో కొత్తరకపు నూలు కలిసినట్లయింది. మధ్యలో ముడి పడిపోయింది.

భోజనాదికాలన్నీ పూర్తిచేసుకుని ఇంద్రాణి జమీందారుగారింటికి ఆలస్యంగా వచ్చింది. వినోదలాల్ భార్య నయనతార దీనికి కారణమడిగింది. యింట్లో పని పూర్తి కాకపోవడము, వంట్లో బాగుండకపోవడం మొదలైన కారణాలన్నీ వాళ్ళ నసంతృప్తి పరిచినయే.

ఆసలు కారణం దాచిపెట్టినా అందరూ అర్థం చేసుకున్నారు. ముకుందబాబు వంశము జమీందార్ల వంశమయినా, ధనవంతులైనప్పటికీ, కులముకు గౌరీశంకరు వంశమే మిన్న యయినది. ఇంద్రాణి కులగౌరవాన్ని మరిచి పోలేదు. యజమానుల యింట్లో భోజనము చేయడము యిష్టం లేకనే ఇంద్రాణి ఇంత ఆలస్యంగా వచ్చింది. ఆమె అంతర్యం కనిపెట్టి అందరూ ఏదైనా తినిపించాలని పట్టుబట్టారు కాని ఎవరూ దానిలో సఫలీకృతులు కాలేక పోయారు.

యిదివరకు ముకుందలాల్, గౌరీశంకరులకు మధ్య యిటువంటి సమస్యే వుత్పన్నమయింది. ఆ సంఘటన కూడా యిక్కడ వివరింపవలసిన అవసర మున్నది.

ఇంద్రాణి అతి లావణ్యవతి. బంకిమ్ బాబు ఖాషలో సుందరిని సౌదామినితో పోల్చినప్పటికీ, కొన్ని విషయాలలో అది సరిపోవడంలేదు. ఇంద్రాణి తనలోని పుద్బేగాన్ని, ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిని తన స్వాభావిక సహజ గంభీరతతో తన శరీరంలోనే అణచుకుంది. విద్యుత్ ఆమె ముఖం, నేత్రాలు, శరీరం అంతటా మెరుస్తూ వుంటుంది. కాని దానిలో విద్యుత్ కుండే చాంచల్యం లేదు.

యా సుందరిని చూచి ముగ్ధుడై ముకుందబాబు తన దత్తపుత్రుడికిచ్చి వివాహం చేయాలనుకున్నాడు. గౌరీశంకరుని వద్ద యిదే ప్రస్తావన తీసుకు వచ్చాడు. గౌరీశంకర్ ప్రభుభక్తి పరాయణుడు. యజమాని కోసం ప్రాణాలను సైతం అర్పిస్తాడు. యజమాని మిత్రత్వంతో తన్నెంత వున్నత మొనర్చినప్పటికీ, (తన అంతస్తు పెరిగినప్పటికీ) ఆయన తన యజమాని గౌరవాన్ని మరచిపోయేవాడు కాదు. కాని ఈ వివాహ ప్రస్తావన కాయన అంగీకరించ లేకపోయాడు. ప్రభుభక్తి, కర్తవ్య పరాయణత విషయంలో ఏమరుపాటు లేకుండా వుండేవాడు. కాని తన కులగౌరవాన్ని వదలుకోలేదు. ముకుందలాల్ కుమారుడికి తన కూతురు నిప్పడానికెలాగూ వాప్పుకోలేదు.

తనదగ్గర నాకరు చేసే గౌరీశంకర్ కులగౌరవ గర్వము ముకుందలాల్ కు ఆసహ్యమనిపించింది. గౌరీశంకర్ ఇటువంటి వాడనుకోలేదు. తన కొడుకును చేసుకుని అతన్ని, అతని వంశాన్ని వున్నతస్థితికి తీసుకువెళ్ళాలనే ముకుందలాల్ తలచాడు. ముకుందలాల్ గౌరీశంకర్ తో మాట్లాడటం మానివేశాడు. ఇది గౌరీశంకర్ హృదయంలో శూలంవలె గ్రుచ్చుకుంది. చాలా మానసిక క్షేళ మనుభవించాడు. అప్పటికీ లొంగిపోకుండా తన కూతురును తల్లి, తండ్రి లేని ఒక బీదపిల్లవాడికిచ్చి తన కులంలోనే వివాహం చేశాడు. అతనికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుతూ యింట్లోనే వుంచుకున్నాడు.

ఆ కులగర్వి కూతురే ఇంద్రాణి. ఈ రోజు యజమానుల యింట్లో విందు జరుగుతున్నా, ఏమీ భుజించకుండానే త్రోసి వుచ్చింది. జమీందారిణి నయనతార మనసులో ఈ విషయం ఎటువంటి శూలం వలె గ్రుచ్చుకుని వుంటుందో అర్థంచేసుకోవచ్చు. ద్వేషపూరిత నయనతార దృక్పథంలో ఇంద్రాణి నేరాలనేకం కనిపిస్తున్నాయి.

మొదటిది - ఇంద్రాణి చాలా నగలు ధరించి దర్జాగా రావడం. యజమానుల ఇంటికి వచ్చి తన దర్జాతో పాటు మాకు చాలా ధనం వుంది యని భాగ్యశాలి తనం చూపవలసిన అవసరమేముంది?

రెండవది - ఇంద్రాణికి రూపసౌందర్య గర్వం అధికం. ఇంద్రాణి రూపవతే. కాదనను. కాని నిమ్మశ్రేణి ఉద్యోగం చేస్తున్న వాళ్ళకు ఇంత అందము ఉండటం మంచిదికాదు. అనవసరంకూడాను. వేలమందిలో ఇంద్రాణి వంటి అందగత్తె ఒకరై లభించుతుంది. ఆమెలో గర్వం చూచిందీ అంటే అది నయనతార దృక్పథం తప్ప మరేమీ కాదు. సౌందర్యాన్ని ఎవరూ దూషించ కూడదు. చెదునే వెతికేవారు అంతకంటే ఇంక దేనిని విచుర్చిస్తారు?

మూడవది - ఇంద్రాణి చాలా గర్విష్టి, దానికి కారణం ఇంద్రాణిది గంభీర స్వభావం. తనకు చాలా ప్రియంగానూ, పరిచితులుగా వున్నవారితో తప్ప యితరులతో మాట్లాడదు.

కలిసి మెలిసి వుండదు. పిలవని పేరంటానికి బయలుదేరి ఏదో ఓ పని కల్పించుకుని చేయడం ఆమె స్వభావానికే విరుద్ధం.

ఉన్నవీ లేనివి అనేకమైన అనవసరమైన సందేహాలతో నయనతార ఇంద్రాణిదేవిని తృణీకరిస్తోంది. ఆ కోపంతోనే ఇతరులకు “మేనేజరుభార్య” యనో “దివాన్ కూతుర”నో పరిచయం చేసి తడవ తడవకు భిన్నపరుస్తోంది. ఒక దాసీకి బాగా బోధించింది. అదెప్పుడూ ఇంద్రాణిదేవినే అంటిపెట్టుకుని వుంటుంది. మాటిమాటికి నగలవంక చూపించి వినుర్చిస్తూ వుంటుంది. “అక్కా! దీనిమీద బంగారం వూదించావా?” అని అడుగుతుంది.

ఇంద్రాణి గంభీరంగానే జవాబిస్తుంది. “లేదే, రాగివి.”

నయనతార ఇంద్రాణిని సంబోధిస్తూ అంది. “నువ్వక్కడ నిల్చుని ఏం చేస్తున్నావ్? ఈ విస్తక్కు బయట పల్లకీలో పెట్టిరా. దగ్గరే యింటిదాసీది నిలచి వుంది.”

ఒక్కక్షణం పాటు బరువెక్కిన రెప్పలను పైకి లేపి దయాదృష్టితో నయనతార ముఖంవంక తిలకించింది. మరుక్షణమే తియ్యని పదార్థాలతో నిండిన విస్తర్లు తీసుకుని ఇంద్రాణి క్రిందికి వెళ్ళింది.

ఈ మిఠాయిలు పంచిపెడుతున్నప్పుడు తీసుకొనే వాళ్ళంతా “మీరీ పని చేయకండి. దాసీని పిలవండి” యని దాసీకోసరం వేగిరపడ్డారు.

ఇంద్రాణి ఒప్పుకోకుండానే “ఆ ఇదెంతపని! దాసీ దెందుకు?” యంటూ వెళ్ళిపోయింది.

“అయితే మాకివ్వు. మేమే పల్లకీలో యిచ్చి వస్తాం.”

“వద్దు” అంటూనే అన్నపూర్ణ వలె స్నిగ్ధగంభీర మృదుమధుర వ్రసన్న చిత్తముతో ప్రేమతో ఇంద్రాణి పల్లకీలో మిఠాయిలు వుంచింది. ఆ రెండు నిముషాలలోనే ధనిక జమీందారింటి కొత్తకోడలు అల్పభాషిణి, మృదుహాసినీ ఇంద్రాణితో చెలిమి చేసుకోవడానికి ఆరాటపడింది.

ఈ విధంగా నయనతార స్త్రీ సహజమైన కటువ్యంగ్య అవమాన బాణాలతో ఇంద్రాణిని ఎంత పరాభవం చేసినా అది ఆమె దేహాన్ని స్పృశించలేదు. అవన్నీ ఆమె సహజ స్వాభావిక తేజస్వంతమైన, స్వభావసిద్ధమైన దాలుముందు ముక్క ముక్కలై విరిగిపోయినై. ఆమె అవిచలిత గంభీర స్వభావానికి నయనతార మరింత క్రోధితురాలయింది. ఇంద్రాణి ఇదంతా అర్థం చేసుకుని ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్పకుండా, ఎప్పుడో తప్పించుకుని ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది.

శాంతంగా అన్నీ సహించేవారికి మానసికంగా చాలా గాఢమైన దెబ్బ తగులుతుంది. ఇంద్రాణికి ఈ అవమానాన్ని త్రోసిపుచ్చినప్పటికీ హృదయంలో చాలా గాఢమైన ప్రహారమే తగిలింది.

ఒకసారి ఇంద్రాణితో వినోదలాల్ వివాహ ప్రసక్తి వచ్చిన మాదిరిగానే, ఇంద్రాణి బాబాయి కుమారుడు భానూచరణుడితో నయనతార వివాహం ప్రస్తావన వచ్చింది. ఆ భానూచరణుడే ఇప్పుడు వినోదలాల్ వద్ద మామూలు గుమస్తా చేస్తున్నాడు. నయనతార తండ్రి కూతుర్ని తీసుకుని భానూచరణుడికి తన కూతురును వివాహం చేయించమని తన యింటికి వచ్చి గౌరీశంకరుణ్ణి ఎంతో ప్రార్థించాడు. ఇంద్రాణికి విషయం ఇప్పటికీ బాగా గుర్తు వుంది. ఆ చిన్నపిల్ల నయనతార ప్రగల్భచాతుర్యాలకు దివాన్ యింటిలో అందరూ అచ్చెరు వొందారు. ఈ నయనతార అకాల ఘండిత్యంముందు ఇంద్రాణి తనకేమీ తెలియదని, తన బలహీతనను వ్యక్తపరుచుకుంది. గౌరీశంకర్ కూడా ఆ అమ్మాయిని చూచి చాలా ముగ్ధుడయ్యాడు. కాని కులగౌరవ లోపంవల్ల భానూచరణుడి కియ్యడానికి అంగీకరించలేదు. చివరికి ఆయన ప్రయత్నం వల్లే వినోదలాల్కు నయనతారనిచ్చి వివాహం చేయించాడు.

యీ మాటలన్నీ గుర్తుకు వచ్చినా ఇంద్రాణికి ఓదార్పు కలుగడానికి బదులు అవమానభారం యింకా అధికమయింది. మహాభారతంలో శుక్రాచార్యుడి కూతురు దేవయాని, శర్మిష్ఠ సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. దేవయాని తమ ప్రభువు కూతురు శర్మిష్ఠను దాసిగా చేసుకుంది. అలాగే తనుకూడా నయనతారను దాసిగా చేసుకోనిదే ప్రతీకారం కాదు. ఒకప్పుడు దైత్యరాజు, దైత్యగురువు శుక్రాచార్యుల మాదిరిగానే ముకుందబాబుకు తనతండ్రి గౌరీశంకర్ చాలా ముఖ్యుడుగా వుండేవాడు. ముకుందబాబు తన తండ్రి ఎదుట హీనత్వాన్ని ఒప్పుకొనేవాడు. కాని గౌరీశంకర్ ముకుందబాబు జమీందారీని పెంచి ఉన్నత మొనర్చాడు. దానితో వీళ్ళంతా తమ గొప్పతనాన్ని చాటుకోగల్గుతున్నారు. ఇప్పుడు బహుశా ఆ సంగతి గుర్తుతెచ్చుకుని ఇంద్రాణికి కృతజ్ఞులుగా వుండాలనే సంగతి వారికి గుర్తులేదు. తన తండ్రి బాంకాగడ్ జమీందారీ యంతా స్వయంగా కొనుక్కోగల శక్తివంతుడు. అంత ధనం తనదగ్గర వుండికూడా తన యజమానికి చౌకగా కొని యిచ్చాడు. యిది ఒకవిధమైన దానమే అవుతుంది. మేమిచ్చిన ధనగర్వంతోనే మీరు మమ్మవమానపరుస్తున్నారు. ఇంద్రాణి ఈ విధమైన ఆలోచనా పరంపరలతో తన మనస్సును చికాకు పరచుకుంది.

తన భర్త యజమాని యింటివద్ద ఆహ్వానం, ఆఫీసులో పనినుండి నివృత్తి పొంది ఇంటికివచ్చి పేపరు చదువుకుంటూ విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాడు. తానింటికి రావడంతోనే ఇంద్రాణి గమనించింది.

చాలామంది భార్యభర్తల స్వభావం ఒకేమాదిరిగా వుంటుందనుకుంటారు. ఎక్కడైనా భార్యభర్తలలో ఏకత్వం చూచి అదే తగినదని, అనుసరణీయమని భావిస్తారు. అందరూ అలాగే వుంటారని కూడా తలుస్తారు. అంబికాచరణుడికి ఇంద్రాణికి ఒకటి రెండు విషయాలలో ఏకత్వం కనిపిస్తుంది. అంబికా చరణుడిది ఎవరితో కలిసి మెలిసి వుండే స్వభావంకాదు. బయటకు వెళ్ళే పనికోసరం, పని పూర్తిచేసుకుని, యితరులతో పని చేయించుకుని యింటికి చేరగానే బయటవాళ్ళ ఆక్రమణనుండి రక్షణ పొందటానికి దుఃఖ సాధ్యమైన కోటలో ప్రవేశించినట్లుంది. బయట వున్నప్పుడు ఆయన, ఆయన పని వుండనే వున్నాయ్. ఇంట్లో ఇంద్రాణి, తాను. ఇందులోనే ఆయన జీవితమంతా నిబిడీ కృతమయింది. ఇదే చాలుననునకుని తృప్తిపడతాడు.

నగల వెలుగు చిమ్ముకుంటూ ఇంద్రాణి గదిలోకి వచ్చింది. రావటంతోనే హాస్యంగా మాట్లాడాలనుకున్నాడు అంబికాచరణుడు. కాని ఆమెముఖం చూడడంతోనే ఆగిపోయి విచారంగా అడిగాడు “ఏం అలా వున్నావ్?”

ఇంద్రాణి సంగతంతా హాస్యంగా ఎగరగొట్టడానికి ప్రయత్నిస్తూ అంది “యిప్పుడే మా రాణి రత్నంను కలుసుకున్నాను.”

పేపరు నేలమీద పారవేస్తూ అంబికాచరణుడు డడిగాడు. “అయితే ఏం జరిగింది?”

ఇంద్రాణి నగలు తీస్తూ అంది “రాణిగారింట చాలా గొప్పగౌరవం జరిగింది.”

అంబికాచరణు డడిగాడు “గొప్ప గౌరవాని కర్ణమేమిటి?”

ఇంద్రాణి భర్తదగ్గర కుర్చీ చేయిమీద కూర్చుని భర్తను కౌగలించుకుంటూ అంది “మీకు జరిగే సన్మానం లాంటిది కాదు.” పూర్తి వృత్తాంతం వినిపించింది. భర్తకి ప్రసంగం తెలియజేయకూడదనుకుంది. కాని తన ప్రతిజ్ఞాభంగం జరిగింది. లోగడకూడా ఇలాగ ఎన్నోసార్లు అనుకుని విఫలమయింది. బయట వాళ్ళముందు ఎంత గంభీరంగా వున్నా, భర్తముందు తన ప్రకృతి శాసనా లన్నిటినీ తెంచివేసి చంచలురాలైపోతుంది. అక్కడ తన్ను తాను మరుగుపరచు కోలేకపోతుంది.

వృత్తాంతమంతా విని అంబికాచరణుడు మండిపడ్డాడు. “ఇవాళే మేనేజరు పనికి రాజీనామా యిచ్చేస్తాను” అంటూ వినోద్బాబుకు ఉత్తరం వ్రాయడానికి సిద్ధమయ్యాడు.

ఇంద్రాణి కుర్చీమీదనుంచి క్రింద చాపమీద భర్తకాళ్ళదగ్గర కూర్చుంటూ అంది. “ఇంత తొందరపడకండి. ఉత్తరమివాళ మానేయండి. దీన్నిగురించి రేపాలోచించవచ్చు.”

ఇంద్రాణి తన తండ్రి హృదయ మందాకినిలో ఒక పుష్పంలాగా పుష్పించి వికసించింది. తండ్రి హృదయంలోని ప్రేమభావాన్ని పొందినట్టే, ఆయన మానసిక భావాలను కూడా అనుగమించింది. ముకుందబాబు పరివారంపట్ల తన తండ్రికున్న ప్రభుభక్తి తనకు లేకపోయినా తన మనస్సులో ప్రభు సపరివారం కోసం

జీవితమర్పించాలనే భావం నిగూఢపరచుకుంది. తన భర్త ప్లిడర్ చేయగలడు. యింకా యేదైనా గౌరవప్రదమైన వృత్తిననుసరించ గలడు. ఇంద్రాణి కోర్కెననుసరించి వినోద్బాబు జమీందారీని నరిదిద్దడానికి సంతోషపూర్వకంగా పూనుకున్నాడు. ఇంద్రాణి మనస్సు తీవ్రంగా గాయపడింది. అయినా ఎందుకనో జమీందారువద్ద తన భర్త ఉద్యోగం వదులుకోవడానికి మనసంగీతరించడం లేదు.

ఇంద్రాణి భర్తను మార్చడానికి మృదు మధుర స్వరంలో అంది. "దీనిలో వినోద్బాబు తప్పేముంది? ఆయన భార్యమీద కోవంతో ఆయనతో పోట్లాట పెట్టుకోవడము మంచిదా?"

యిదివిని అంబికాచరణుడు బిగ్గరగా నవ్వాడు. తన నిర్ణయం తనకే హాస్యాస్పద మనిపించింది. "ఏది ఏమైనప్పటికీ ఇహనెప్పుడూ జమీందారు గారింటికి వెళ్ళవద్దు" అన్నాడు.

యీ విధంగా తుఫానుగాలి వీచి ఆ రోజు మేఘాలన్నిటిని భిన్నాభిన్నా మొనర్చింది. గృహం మళ్ళీ కళకళలాడింది. భర్త ప్రేమపాశంలో బయటి కటువ్యంగ్యము, అవమానము అన్నీ మరచిపోయింది ఇంద్రాణి.

3

జమీందారు వినోద్లాల్ తన జమీందారీ యంతా అంబికాచరుణుడి మీద వదలివేశాడు. భర్త భార్య నుపేక్షించినట్లే వినోద్బాబు జమీందారీపట్ల వుపేక్షాభావం కలిగి వుంటున్నాడు. జమీందారి పని ముట్టుకోడు. జమీందారి మీద వచ్చే ఆదాయం కూడా చాలా కొద్ది. అందువల్ల అదంటే ఏమాత్రం ఆకర్షణ లేదు.

ఏదైనా చిన్న సొరంగం గుండా ఎవరికీ తెలియకుండా వెళ్ళి రాత్రిపూట కుబేరుడి ధనాగారంలో తనకు కావలసినంత ధనం తీసుకురావాలనే కోరిక వినోద్లాల్ కుంటుంది. దీనిని గురించి అనేకమందితో రహస్యమంతనాలు జరిపాడు. విచిత్ర పరిస్థితులలో చిక్కుకుంటాడు. హిందూదేశంలో వున్న తుమ్మచెట్లన్నీ కంట్రాక్టు తీసుకుని బండిచక్రాలు తయారుచేసే కార్ఖానా పెట్టాలనుకుంటాడు. సుందరవనంలోని తేనెటీగల తేనెపట్టునుండి తేనెతీసి భారతదేశమంతటా సప్లయి చేస్తే లాభం వస్తుందని ఆశపడతాడు. పశ్చిమ ప్రాంతపు అడవులన్నీ కంట్రాక్టు మాట్లాడి రమ్మని అప్పుడప్పుడూ మనిషిని పంపిస్తాడు. కాని ఈ సంగతులు బయటకు పొక్కునీయడు. యితరులు వింటే జమీందారుగారికి ఈ పనులేమిటని పరిహసించవచ్చు. రహస్యం తెలిస్తే చేసిందంతా వృధాయవుతుందని ఎవరికీ తెలియనీయడు. అంబికాచరుణికి తెలిస్తే అసహనంగా డబ్బుంతా వృధాగా వ్యయం చేస్తున్నాడని అంటాడేమో! ఈ వుద్దేశ్యంతో అతనికి తెలియకుండా బాగా జాగ్రత్త పడుతున్నాడు. తనే జమీందారైనా, ఆయనకు

జమీందారు అంబికాచరుణుడులాగా వుంటుంది. తాను వూరికే కూర్చుని జీతంతో కాలం వెళ్లబుచ్చుతున్నట్లు భావిస్తాడు.

విందు జరిగిన మర్నాటినుంచి నయనతార వినోదలాల్ కు బోధిస్తోంది. “మీకు జమీందారీ వ్యవహారాలేమీ పట్టినట్టు లేవు. అంబికాచరుణుడెంత యిస్తే అంతే పుచ్చుకుంటారు. ఇలాగైతే తొందరలోనే మనం సర్వనాశనమై పోతాం. నిన్న ఇంద్రాణిని చూస్తే కళ్ళు తిరిగిపోయినై. అబ్బ! ఏమి నగలు! కాపురానికొచ్చి యిన్ని సంవత్సరాలయింది. జమీందార్ల ఫాయీలో వుంటున్నా మనకటువంటి నగలు లేవు. ఈ నగలు ఎక్కడినించి వచ్చినై? మనదగ్గర నౌకరీ చేసేవాళ్ళకు మన దగ్గరనుంచి కాక ఇంకెక్కడినుంచి వస్తాయి? పైగా దానికెంత గర్వం! ఎంత మిడిసిపాటనుకున్నారు! దాసీదానితో యేమేమిటో చెప్పిందిట!” యీ విధమైన మాటలతో వినోద్ లాల్ ను విరక్తుడ్ని చేయడాని కుద్యమించింది.

వినోద్ దుర్బలుడు. అతడు యితరుల్ని విశ్వసించడు. దానికితోడు ఎవరైనా సందేహం వెలిబుచ్చితే వెంటనే దాన్నే నిజమని నమ్ముతాడు. మేనేజరు దొంగతనం చేస్తూండవచ్చనే ఆరోపణను అతను గట్టిగా నమ్మాడు. ఇప్పుడతన్ని ఒక జటిల సమస్య ఎదుర్కొంది. తనకా జమీందారీ గొడవ తెలియదు. తానెప్పుడూ ఆ లెక్కల జోలికి పోలేదు. ఇప్పుడతని దొంగతనం బయటపడే మార్గమేమిటి? అంతకంటే కఠినమైన సంగతి, మేనేజరుతో ఈ సమస్య ఎలా ప్రస్తావించాలి అనేది. తనలో అతనిముందు యిటువంటి సమస్య ప్రస్తావించే సామర్థ్యం లేదు.

అంబికాచరుణుడి ఏకైకాధిపత్యానికి అందరూ లోలోనే ద్వేషిస్తున్నారు. ముఖ్యంగా బామాచరుణుడిలో ద్వేషం బాగా పెరిగిపోయింది. దానికి కారణం బంధుత్వం. తాను మాజీ దివాన్ మేనల్లుడు. ఆయనే తన్ను వుద్యోగంలోకి తీసుకోలేదు. పదవితో పాటే దానిని నిర్బహించే యోగ్యత లభిస్తుందని అతని వుద్దేశ్యం. మేనేజరు పదవి అతనికి చాలా చులకనగా వుంటుంది. పూర్వ కాలంలో రథంపైన ధ్వజం కట్టివుండేది. ఆఫీసు మేనేజరు కూడా అంతే. రథం లాగుతూంటే ముందున్న గుర్రాలు పరుగిడుతుండేవి. ధ్వజం ఆకాశంలో తన ఘనతను చాటుకొంటుండేది.

వినోద్ ఎప్పుడూ జమీందారీని గురించి అడిగేవాడు కాదు. తనకెప్పుడైనా డబ్బు కావలిస్తే సరాసరి కోశాధ్యక్షుడి దగ్గరకెళ్లి ఖజానాలో ఇప్పుడెంత రొఖ్కుముంది” యని అడిగేవాడు. కోశాధికారి తనలెక్క చూసి చెప్పేవాడు. ఎవరూ చూడకుండా గుప్తంగా కొంతదబ్బు అడిగి తీసుకునేవాడు. సంతకం పెట్టి మెదలకుండా వెళ్ళిపోయేవాడు. దీనికికూడా అతనికి భయమే. కొన్ని రోజులవరకూ అంబికాచరుణుడికి కనబడటానికి సిగ్గుపడేవాడు.

అంబికాచరణుడు ఇటువంటి సమయాలలో చాలా బాధపడాల్సి వచ్చేది. జమీందారుగారి ఖాతాలో ఖర్చు పోను మిగతాభాగం ఖజానాలో వుండేది. ఇది ఎవరికైనా చెల్లించవలసింది గాని, ఏదైనా ఖర్చుకు గాను వుంచినది. తన క్రింద పనిచేసే వుద్యోగుల కందరికీ దీనిలో నుంచే జీతములివ్వడం జరుగుతుంది. జమీందారు తీసుకున్న పైకం వల్ల ఏదో వాక కార్యక్రమం కుదించుకోవలసి వచ్చేది. డబ్బు తీసుకున్న వినోద్ దొంగలాగు తప్పించుకు తిరుగుతాడు. ముఖాముఖిన మాట్లాడటానికి తటస్థపడడు. ఉత్తరం వ్రాస్తే దానికి జవాబుండదు. దానికి కారణం లజ్జ అతని కళ్ళలోనే వుంటుంది. హృదయాంతరాళంలో ఆ సిగ్గుకు, పరితాపానికి తావుండదు. అందుకనే అతను ఎదుట పడటానికి భయపడతాడు.

వినోద్ ఖర్చు మితిమీరడం చూచి అంబికాచరణుడు ఇనుపపెట్టె తాళం చెవులు తనదగ్గరే వుంచుకుంటున్నాడు. వినోద్ తన యిష్టం వచ్చినట్లు డబ్బు తీసుకోవడం ఆగిపోయింది. యజమానై వుండికూడా తన దుర్బలత్వం వల్ల ఏ విధమైన బలప్రయోగం చేసి డబ్బు తీసుకోలేకపోతున్నాడు. విముఖురాలైన లక్ష్మి తాళం చేతులున్నా తనకు లభిస్తుందనేమిటి? దీనివల్ల దుష్పరిణామమే జరిగింది.

వినోద్ లోలోపల అంబికాచరణుడిమీద మండిపడుతున్నాడు. సమయానికి నయనతార తెలిపిన వార్త అతనికి చాలా సంతోషం కలిగించింది. అప్పటి నుంచి నెమ్మదిగా నెమ్మదిగా ఉద్యోగస్తులను పిలిపించి అంబికాచరణుడి గుట్టు తెలుసుకొనడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. దీనికంతా ముఖ్య పరిశోధకుడు బామాచరుణుడే.

ముకుందలాల్ కాలంలో చుట్టుపట్ల జమీందార్ల భూమి కూడా జబర్దస్తీగా దఖలు పరచుకునేవాడు. ఆ విధంగా చాలా భూమి స్వాధీనమైంది. అంబికా చరుణుడికది యిష్టం లేదు. కోర్టుకు వెళ్ళాల్సి వచ్చినా సంధి, సంప్రదింపుల ద్వారా రాజీ జరిపేవాడు. బామాచరణుడు దీన్నే వినోద్లాల్ కు విస్తృతంగా వర్ణించి దృష్టాంతరంగా పేర్కొన్నాడు. అంబికా చరుణుడు యితర జమీందార్ల వద్ద లంచం పుచ్చుకొంటూ వుండవచ్చు. లంచం తిని శ్రీవారికి అపకారం చేస్తున్నాడు. ఇది బామాచరుణుడు చాడీకోసం చెప్పిందికాదు. ఇది అతని దృఢవిశ్వాసం. సర్వేసర్వత్రగా చలామణి అవుతున్నప్పుడు లంచం తినకుండా వుంటాడా? లంచం తినటానికి తన్ను చంపేసినా తా సంగీకరింపడు.

అనేకమంది యీ విధంగా వినోద్ కు బాగా బోధించారు. అతనిలో సంశయ జ్వాల రోజురోజుకు అతిశయిస్తుంది. అయినా తానేమీ చేయలేడు. దానికి కారణం

వుంది. ప్రత్యక్షాధికారమేమీ లేదు. పైగా అంబికాచరణుడు వ్యవహారాలలో దిట్ట. అతను తన్ను సర్వనాశనం కూడా చేసివేయవచ్చు.

అఖరుకు భర్తకు తెలియకుండానే నయనతార అంబికాచరణుణ్ణి పిలిపించింది. పరదా చాటునుండి అంది. “బామాచరుణుడికి జమీందారీ వ్యవహారాలన్నీ అప్పగించి నువ్వు వెళ్ళిపో, యిహా నీ అవసరం లేదు.”

వినోద్బాబు దర్బారులో తనను గురించి చాలారోజులనుండి చర్చ జరుగు తుందని, తనతప్పు పట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారని అంబికాచరణుడు ముందే విన్నాడు. నయనతార యిచ్చిన తీర్పు అతని కాశ్చర్యం కలిగించలేదు. సరాసరి వినోద్లాల్ దగ్గరకు వెళ్లి అడిగాడు. “మీరు నన్ను ఉద్యోగంనుండి విరమించు కోమన్నారా?”

వినోద్బాబు “లేదే.”

అంబికాచరణుడు మళ్ళీ ప్రశ్నించాడు. “మీ సందేహానికేమైనా ఆధారం లభించిందా?”

వినోద్బాబు లజ్జితుడవుతూ అన్నాడు “లేదే... లేదు.”

అంబికాచరణుడు నయనతార ఆజ్ఞను ఎత్తకుండా ఆఫీసునుండి ఇంటికి వచ్చేశాడు. ఇంద్రాణి కీ సంగతి తెలియజేయలేదు.

కొన్నిరోజులు గడిచినయ్.

కొద్దిరోజుల తర్వాత అంబికాచరణుడు యిన్‌ఫ్లూఎంజాతో బాధపడు తున్నాడు. చాలా తీవ్రంగా బాధపడుతుండడం వల్ల ఆఫీసుకు వెళ్లడంలేదు.

అది పన్నులు వసూలు చేసే టైము. యింకెన్నో పనులున్నాయ్. ఒకరోజు ఉదయం జబ్బుతోనే లేచి ఆఫీసుకు వెళ్లాడు.

ఆ రోజెవరూ కూడా మేనేజరు వస్తాడని ఆశించలేదు. అందరూ ‘మీ ఆరోగ్యం సరిగాలేదు. యింటికి వెళ్ళండి’ అంటున్నారు.

తన శారీరక బలహీనత నుపేక్షించి అంబికాచరణుడు తనసీటులో కూర్చున్నాడు. ఆఫీసులో వున్న గుమాస్తాలందరూ గడగడ లాడుతున్నారు. అవసరమైన కృత్రిమశ్రద్ధతో పనిలో నిమగ్నమయ్యారు.

అంబికాచరణుడు ద్రాయరు తెరిచాడు. దానిలో ఒక్క కాగితంకూడా లేదు. ప్రశ్నార్థకంగా అందరివంక చూచాడు. అందరూ అప్పుడే ఆకాశంనుంచి వూడిపడ్డట్టు ముఖంపెట్టారు. ఏ దొంగో, భూతమో ఎత్తుకుపోయారన్నట్లు తమకేమీ తెలియనట్లు వాళ్లముఖాలు రెణుతున్నయ్.

బామాచరణుడన్నాడు. నిజం చెప్పడానికి భయమెందుకు? కాగితాలు బహింబారు బాబులు అదిగి పట్టుకెళ్ళారనే సంగతి అందరికీ తెలుసు.

అంబికాచరణుడి ముఖం అణచుకొంటున్న కోపంలో వివర్ణమైంది. "ఎందుకు?" యని ప్రశ్నించాడు.

బామాచరణుడు రిజిస్టరులో ఏదో వ్రాస్తూ అన్నాడు. "ఆ ప్రశ్నకు బవాబు మేమెలా చెప్పగలం?"

అంబికాచరణుడు రాకవోవడం వల్ల బామాచరణుడి సలహా ససుసరించి వినోదలాల్ మారుతాళం నెవి తయారు చేయించాడు. దానిలో కాగితాలన్నీ తీరిగ్గా పరిశీలించడానికి యింటికి పట్టుకెళ్ళాడు. చతురుడు బామాచరణుడు ఆ సంగతి దాచిపెట్టలేదు. యీ విధంగా అవమానక్రోధంతో అంబికాచరణుడు రాడినామా పెట్టవచ్చు. తనకోరిక నెరవేరుతుంది.

ద్రాయరుకు తాళం వేసి అంబికాచరణుడు వినోద్ బాబు వద్దకు వెళ్ళాడు. చాలా తీవ్రంగా తలనొప్పితో బాధపడుతున్నానని వినోద్ కబురంపాడు. యింటికి వెళ్లి ఐలహీనంవల్ల మంచంమీద పడిపోయాడు. హృదయాన్నంతా అంబికాచరణుణ్ణి కప్పివేస్తున్నట్టు ఇంద్రాణి పరుగెత్తి వచ్చింది. శాంతచిత్తంతో పరిస్థితినినంతా వింది.

ఇవాళ ఇంద్రాణి తన స్థిరత్వాన్ని కోల్పోయింది. ఆమె హృదయం పగిలి పోతోంది. విచ్చిపోయిన నల్లని మేఘాలవంటి ఆమె పెద్ద పెద్ద నేత్రాలు వేరైపోయినై. వాటిల్లో మెరపు మెరుస్తోంది. "నా భర్తనేనా అవమానపరచింది! విశ్వాసానికి కృతజ్ఞతకు పరిణామం యిదేనా?"

ఇంద్రాణి యీ తీవ్రక్రోధాన్ని చూచి అంబికాచరణుడి కోపం చల్లారింది. దైవాజ్ఞనుంచి పాపిని రక్షించ ప్రయత్నిస్తున్నట్లు ఇంద్రాణి చేయవట్టుకుని అంబికాచరణుడన్నాడు. "వినోద్ యింకా పసివాడు. దుర్గులుడు. యితరులు చెప్పేవి సమ్మి అతని మనస్సు వికలమై వుంటుంది."

యీ మాటలు విని ఇంద్రాణి తన రెండుచేతుల్ని భర్తకంఠానికి పెనవైచి, చాలాసేపటివరకు ఆవేశంతో హృదయానికి హత్తుకొని వుండిపోయింది. ఆమె కండ్లల్లో జ్వలిస్తున్న అగ్నికణాలు చల్లారినై. వాటివెంట జలజల కన్నీరు కారుతోంది. తన హృదయాధి దేవతను ప్రపంచంలోని సమస్త అన్యాయాలు, అవమానాల బారినుండి రక్షించి బాహుబంధనంలో నిలుపుకుని, తన హృదయంలో నిక్షిప్తమొసర్చుకో గోరుతుంది.

అంబికాచరణుడు రాజీనామా చేయడం నిశ్చయమైంది. ఎవరూ దానిని వ్యతిరేకించలేదు. జమీందారే స్వయంగా తీసినేయడలచినప్పుడు అతనిపట్ల గౌరవమెవరికి వుంటుంది? రాజీనామాతో అంబికాచరణుడు శాంతించాడు. అన్నివిధాల విక్రాంతి సౌఖ్యమూ అనుభవిస్తున్న ఇంద్రాణి మనస్సు అవమాన పరితాపాగ్నిలో రగుల్తూనే వుంది.

చరమాధ్యాయము

ఇంతలో నౌకరు వచ్చి అఫీసునుంచి కోశాధ్యక్షులు వచ్చారని తెలియ జేశాడు. బహుశా సిగ్గుపడే స్వభావం కావడంవల్ల వినోద్ తాను స్వయంగా తీసినేస్తున్నానని ముఖతః చెప్పలేక కోశాధ్యక్షుడి ద్వారా చెప్పిస్తున్నాడు కాబోలనుకున్నాడు అంబికాచరణుడు. వెంటనే రాజీనామా పత్రము పూర్తిచేసి బయటకు వచ్చి కోశాధికారి చేతిలో పెట్టాడు.

వుత్తరం చూడకుండానే కోశాధికారి అన్నాడు. “సర్వనాశనమైంది మేనేజరుబాబూ! సర్వనాశనమైపోయింది.”

అంబికాచరణు డడిగాడు. “ఏమిటి?”

దానికి జవాబుగా వచ్చినదాని సారాంశమిది. తాళంచేతులు స్వాధీనం చేసుకొన్నప్పటినుంచి ఖజానా నుంచి వినోద్ కు డబ్బు లభించలేదు. అందువల్ల వినోద్ బాబు అనేకచోట్ల నోట్లురాసి అప్పు తీసుకున్నాడు. అనేకరకాలైన వ్యాపారాలు చేశాడు. ప్రతిదానిలోను నష్టమే వచ్చింది. నష్టం వచ్చిన కొలది పట్టుదల హెచ్చింది. తమరు జబ్బు పడటంతో సమయం కనిపెట్టి ఖజానాలో వున్న డబ్బుంతా గుంజుకుపోయాడు. బాంకాగడ్ పరగణా చాలాకాలం నుంచి తాకట్టు పెట్టివుంది. ఆ జమీందారు తాకట్టురూపంలో తనబాకీ బాగా పెరగనిచ్చాడు. ఇప్పుడు వినోద్ బాబు కంఠంలోతు అప్పుల్లో మునిగివున్నాడు. ఇదే అదను అనుకొని ఆ జమీందారు దావా తేవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

ఇది విని అంబికాచరణుడు కొంచెంసేపు స్థంభీభూతుడై మౌనం వహించాడు. చివరికి అన్నాడు. ‘ఇవాళ నేనేమీ ఆలోచించలేను. రేపు దీనిని గురించి ఏం చేయాలో చెబుతాను.’

కోశాధికారి లేవబోతూంటే అంబికాచరణుడు రాజీనామా పత్రం మళ్లీ తిరిగి తీసుకున్నాడు.

లోనికి వెళ్ళి అంబికాచరణుడు ఇంద్రాణి దేవికి యావత్ వృత్తాంతం వినిపించాడు. వినోద్ ను యిటువంటి సమయంలో వదలి రాజీనామా చేయడం భావ్యం కాదు అన్నాడు.

ఇంద్రాణి చాలాసేపటివరకు పాషాణ ప్రతిమ మాదిరి మౌనంగా కూర్చుంది. తనలోని విరోధ ద్వంద్వశక్తుల నణచుకుని తీవ్రంగా నిట్టూరుస్తూ అంది. “యజమానిని ఇప్పుడు వదలకూడదు.”

డబ్బెక్కడినుంచి వస్తుంది అనే ఆలోచన అనేక విధాల ఆలోచించారు. అవసరానుకూలంగా డబ్బు లభించలేదు. ఇంట్లో నగలు నక్కట్టు అమ్మి అవసరాన్ని తీర్చమని అంబికాచరణుడు వినోద్‌ను వత్తిడి చేశాడు. లోగడ వినోద్‌బాబు వ్యాపారానికి యిటువంటి ప్రయత్నం చేశాడు. కాని వృధా యయింది. ఇప్పుడు అనేకవిధాల ప్రార్థించాడు. వినయంగా చెప్పాడు. ప్రేమతో లాలించి బోధించాడు. ఈ ప్రయత్నాలన్నీ వృధాయైనయ్యే. నయనతార యే మాత్రం అంగీకరించలేదు. ఆమె ఆలోచిస్తుంది. ఈ ఆస్తిపాస్తులన్నీ పోనే పోతున్నై. వున్నదికూడా జారవిడచుకోవడం దేనికి? కాబట్టి మరింత పట్టుదలతో నగలు తన దగ్గరనుంచి పోకుండా భద్రపరచుకుంది.

డబ్బెక్కడా దొరక్క పోయేప్పటికి ఇంద్రాణి ప్రతీకారేచ్ఛ ఆనందంతో ఉప్పొంగింది. భర్త చేయి నొక్కుతూ నెమ్మదిగా అంది. “నీ కర్తవ్యం నువ్వు పాలించావు. ఇంకా నీకీబాధ దేనికి? ఏం జరుగుతుందో జరగనియ్యే”

భర్త నవమాన మొనర్చినందుకు తన భార్యలో చెలరేగిన క్రోధాగ్ని యింకా ఆరనందుకు అంబికాచరణుడు మనస్సులోనే నవ్వుకున్నాడు. ఆఖరుసారి విపత్తులో కంఠంవరకు మునిగి వినోద్ పసిపిల్లవాడిలా తనమీద భారము మోపాడు. అంబికాచరణుడుకి దయ కలిగింది. ఇప్పుడేవిధంగానూ అతన్ని వదిలి వేయడానికి వీలులేదు. ఇహనెటూ వీలుగాకపోతే తన స్వంత ఆస్తి కుదవబెట్టి అతన్ని రక్షించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

మన ఆస్తి ఏ విధంగానూ వ్యయపరచవద్దని ఇంద్రాణి ఒట్టు వేసుకుంది.

అంబికాచరణుడు ద్వంద్వంలో చిక్కుకున్నాడు. ఎంత నెమ్మదిగా ఇంద్రాణికి నచ్చేట్లు బోధించుదామనుకొన్నా ఇంద్రాణి తడవ తడవకు మాట్లాడకముందే వారిస్తోంది. చివరకు చింతితుడై మెదలకుండా వూరుకున్నాడు.

కొంచెంసేపు వున్న తర్వాత ఇంద్రాణి ఇనవపెట్టి తెరచి తన నగలన్నీ ఒక పెద్ద పళ్ళెంనిండా నింపింది. రెండు చేతులతో ఎత్తి మోయలేక మోయలేక మోసుకుంటూ వచ్చి నవ్వుతూ భర్త పాదాలవద్ద ఉంచింది.

పుట్టినప్పటినుంచి వివాహమయే వరకు తన తండ్రి తన ప్రేమను అమూల్యమైన నగలద్వారా వ్యక్తం చేశాడు. పెండ్లియైన తర్వాత కూడా భర్త బిడ్డలులేని రమణి సౌందర్యాన్ని ఆభరణాలతోనే ఇనుమడింపజేశారు. ఆ బంగారు ఆభరణాలన్నీ భర్త

కాళ్ళముందుంచి ఇంద్రాణి అంది. “నా తండ్రి దానం చేసిన నగలు మళ్లీ నా తండ్రి యజమానుల కుటుంబానికి దానం చేస్తున్నాను” యీ మాటలు చెబుతూ కళ్ళు మూసుకుని తలవంచుకుని కల్పించు కుంది. తెల్లని కేశాలు కలిగి, శాంత ప్రేమభరిత నగుమోముతో, బుద్ధి మంతుడు, ఆజానుబాహుడైన తండ్రి తన ఎదుటికి వస్తున్నాడు. దగ్గరకువచ్చి తన చల్లని ప్రేమపూరిత హస్తాలను తన శిరముపైనుంచి ఆశీర్వదిస్తున్నాడు.

బాంకాగడ్ పరగణా మళ్ళీ కొన్నారు. ప్రతిజ్ఞాభంగమొనర్చుకొని, ఆభరణ రహిత ఇంద్రాణి, నయనతార ఇంటికి విందుకు వెళ్లింది. ఇప్పుడామె మనసులో అవమానపు వేదన లేదు.

